

## **Başka Hastalıklara Ne Oldu?**

Covid-19 virüsünün daha fazla yayılmaması için verdiğimiz zorlu mücadelenin 6. ayındayız. Bu salgın, daha doğrusu bu salgınla mücadele kapsamında alınan kararlar sebebiyle, ekonomi başta olmak üzere pek çok sektörde kaçınılmaz olarak ödediğimiz ve ödeyeceğimiz bedelleri, geç kalmış olsak da tartışmaya başladık. Ancak neyi en az tartışıyoruz biliyor musunuz? Diğer hastalıklara ne olduğunu. Sonda söyleyeceğimi de şimdiden söyleyeyim; Covid-19 dışında bir hastalığı olan kişiler, Covid-19 hastalarından daha ağır bir bedel ödüyorlar ve Sağlık Bakanlığı ve doktorlar bir şey yapmazsa ödemeye de devam edecekler.

Anayasamızın 56. Maddesi uyarınca devlet kamunun sağlığını sağlamak ve korumakla yükümlüdür. Aynı madde uyarınca sağlıklı bir ortamda yaşamak bir insan hakkıdır. Sağlık Bakanlığı aylardır herkesi tek bir tehlikeye, Covid -19'a konsantre etti. Ne yazık ki tanıdığım bildiğim tüm doktorlar da aynı şekilde. Sağlık Bakanlığı ve doktorların bu tutumunun büyük etkisiyle kimse "Covid-19 kaparım" korkusundan (ki yanlış değil bu endişe) hastanelerin, doktorların yakınından bile geçmiyor. Ötelenen kontroller, teşhisler, tedaviler nelere mal olacak aklımıza bile gelmiyor.

Kendi topladığım verilerden birkaç örnek vereyim. Göğüs kanseri şüphesiyle çektirilen mamografilerde 2,5 aylık karantina döneminde %90 azalma oldu. Karantina sonrası çekilen mamografilerde, kanser tespit edilenlerden, başlangıç aşamasında olanlar yarıya indi, ileri safhada olanlar 3 katına katlandı ülkemizde. Bu şu demek; karantina öncesi göğüs kanserine yeni yakalananların büyük çoğunluğu başlangıç aşamasındaydı, başlangıç aşamasında yakalanan kanserli hastanın da önümüzdeki 5 sene içinde yaşama ihtimali %70. Karantina döneminde, muhtemelen "Covid-19 kaparım" endişesiyle test yaptırmayan göğüs kanseri hastalarından çoğunluğunun (öncekinin 3 katı) kanseri karantina sırasında ilerledi, ileri seviyede teşhis edildi, ve bu hastaların önümüzdeki 5 sene yaşama ihtimali %30. Sağlık Bakanlığı'nın 2018 yılı Türkiye toplam göğüs kanseri teşhis sayısının 2020'de de aynı olacağını varsayalım, bu oranlar önümüzdeki 5 senede 1500'ten fazla, normalde kaybetmeyeceğimiz, göğüs kanseri hastasını kaybedebileceğimiz anlamına geliyor. Bu hesap sadece göğüs kanserinin, onun da sadece ilk teşhisinin gecikmesinin bedeli.

Bir daha vurgulamak istiyorum. Karantina döneminde göğüs kanseri başlamış hastaların büyük çoğunluğunu yaşatabiliyorduk. Şimdi çoğunluğunu yaşatamayacağız. Sağlık Bakanlığı her akşam, artık birkaç valimizin beyanının bile kolayca inanırlıktan uzaklaştırdığı ülke Covid-19 rakamlarının yanında, sırf göğüs kanseri hastalarından kaç tanesi fazladan ölecek karantina tedbirleri sebebiyle onu da açıklarsa, sanırım sırf bu rakam dahi Covid- 19 sebebiyle bugüne kadar yaşamını yitirenlerden fazla çıkacaktır.

Bu tek bir kanser türü ve sadece yeni kanser olanlar. Karantina dönemi kanser teşhisi konmuş ve tedavi amaçlı doktoruna, kliniğine, hastanesine gitmeyenler oldu. Düşünün gerisini, Covid-19 korkusu ile yaptırılmayan kolonoskopiler, rahim ağzı kanseri tetkikleri, belki ultrasona geç gidilen hamilelikler, kim bilir. Sağlık Bakanlığı yapmıyorsa bir şey, 10 kamu spotundan 1'ini bile topluma bu hatırlatmayı yapmak için kullanmıyorsa, bedeli sandıkta ödemelidir. Peki ya bu duruma sessiz kalan doktorlar? Toplum sağlığı için en önde savaşan doktorların yanı sıra başını diğer yana çevirenler de var maalesef.

Sanmayın ki bu durum başka ülkelerde farklı. İngiltere'de aynı 2,5 aylık dönemde kanser teşhisleri ortalama haftada 5,000 azaldı. O insanlar kanser oldu gene, ama hastaneye gitmemeyi seçtikleri, daha doğrusu bu secimi yapmak zorunda hissettirildikleri için, geç teşhis edilecek hastalıkları, daha fazlası ölecek, kalanların da tedavisi daha zor olacak.

Sebebini bilmeden ve korkarak aldığımız kararların bedelini ağır ödemeye başladık. Bu kararları almak zorunda hissetmemize yol açan koşulları getirmiş olanlar da bu sebepleri bilmemizi istemiyor olsalar gerek, çünkü bunları bilmeden onların kararlarını sorgulayamıyoruz.

Av. Hakan Yazici